

MAX WEBER'DE ETİK-SİYASET İLİŞKİSİ*

Nihat YILMAZ**

Kadir Caner DOĞAN***

ÖZET

Günümüz toplumlarının en önemli sorunlarından biri, etik sorundur. Etik probleminin ahlaki birtakım kaygılardan yola çıkarak düşünülmediği ya da ahlaki problemlere ilişkin kaygıların çok da ciddiye alınmadığı toplumlarda çözülmesi kolay değildir. Etik sorunu, toplumsal sistemde ve daha da önemlisi meşru güç kullanma tekeli elinde bulunduran bir iktidarda söz konusu ise daha büyük sorunlarla karşılaşılabilir. Politikacıların etik olmayan davranışlardan sakınmaları ya da genel manada siyasi yolsuzlukların üstesinden gelinebilmesinde en etkili araç ise şüphesiz siyasal etikdir. Siyasal etik bağlamında, Max Weber'in 1919 yılında Meslek Olarak Siyaset adlı eserinde yapmış olduğu etik sınıflamaları ve etiğin siyasi işlevleri konusundaki açıklamaları, özellikle günümüz politikacılarının okumaları ve davranış modeli olarak benimsemeleri gereken ve halen güncelliğini koruyan önemli bir eserdir. Nitekim bu makalede, öncelikle Weber'in etik kavramını nasıl tanımladığı ve Weber'e göre etik ve siyaset arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğu üzerinde durulmaktadır. Daha sonra siyasete girenlerin nasıl hareket etmeleri gerektiğine ilişkin bilgilere yer verilmekte ve bu bağlamda etik ve siyaset ilişkisinin açıklanmasında önemli yer tutan ve Weberyen etik sınıflaması olan inanç etiği ve sorumluluk etiği kavram çiftine değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Max Weber, Politikacılar, Siyasal Etik, Sorumluluk Etiği, İnanç Etiği.

THE RELATIONSHIP OF ETHICS-POLITICS IN MAX WEBER'S WORKS

ABSTRACT

One of the most important problems of current societies is the problem of ethics. It is not easy to solve this ethics problem in societies where it is not considered in terms of certain moral concerns or

* Bu makale, 27-28 Mart 2013 tarihleri arasında TODAİE tarafından düzenlenen "II. Kamu Etiği Kongresi"nde sunulmuş olan bildirinin düzenlenmiş ve geliştirilmiş halidir.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Gümüşhane Üniversitesi İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, El-mek: nihatts@hotmail.de

*** Arş. Gör. Gümüşhane Üniversitesi, İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, El-mek: kadircanerdogan@gumushane.edu.tr.

concerns about moral problems are not seriously considered. If the problem of ethics is present in a societal system or, more importantly, in a rulership which has the monopoly of using legitimate powers, more serious problems can be faced. Undoubtedly, the most effective tool for politicians to avoid unethic behavior or overcoming corruption in a general sense is political ethics. In the sense of politic ethics, Max Weber's work "Politics as a Vocation" in the year 1919 where in Weber made ethic classification and explanations on political function of ethics is an important work which should especially be read by current politicians and still keeps its currency. As a matter of fact, in this declaration, the foundation is, firstly, how Weber defines the concept of "ethics", and how the relationship between ethics and politics is established according to Weber. Information is provided as to how political newcomers should be acting, and in this sense, the duo of "ethics of belief" and "ethics of responsibility", which holds an important place on how explanation of the relationship between ethics and politics, is touched upon.

Key Words: Max Weber, Politicians, Political Ethics, The Ethics of Responsibility, The Ethics of Conviction.

1. Giriş

Etik, felsefenin bir alt dalı olarak düşünüldüğünde, nasıl bir yaşam sürmeliyim, iyi olan nedir, kötü olan nedir gibi sorular etrafında cevaplar aramaktadır. Felsefenin bütünsel bakışı çerçevesinde bu soruların kapsamı, insanı ilgilendiren tüm eylem alanlarını ve bu doğrultuda siyasal düzede ki olayları da içine alacak şekilde genişletilebilmektedir. Bu doğrultuda, birey ile dahil olduğu toplumdaki tüm oluşumlar (toplum, topluluk, dernek, ev, işyeri...) arasındaki ilişkide vuku bulan siyaset de insanı ilgilendiren bir eylem veya uğraş olması itibarıyla etik ile bütünleşmiştir (Bayram, 2005: 43). Dolayısıyla etik ve siyaset arasında büyük bir ilişki vardır. Yani, her iki kavram birbirinin tamamlayıcısı niteliğindedir ve aynı zamanda birbirlerine de ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bağlamda, etik olmadan siyasetin eksik olacağı veya yanlış yola sapabileceği gibi, siyasetin gücünden yoksun apolitik bir etiğin de bir toplumda kendi önemini yayması oldukça zordur.

Siyasal iktidarı elde etmek için uğraşan politikacılar, bu hedefe ulaşma noktasında *amaca ulaşan her yol mubahtır* anlayışla hareket ederek inandırıcılıklarını yitirebilmektedirler. Halka gerçekler yerine halkın seveceği şeyleri söyleyerek onların sempatisini kazanmak, kısa vadede bir başarı olsa da uzun vadede politikacılık mesleği açısından büyük bir kayıptır. Bu kayıp, politikacı ile yalancılığı özleştirecek kadar üst seviyelere ulaşabilmektedir. Politikacıların etik olmayan davranışlardan sakınmaları ya da genel manada siyasi yolsuzlukların üstesinden gelenebilmesinde en etkili araç ise şüphesiz siyasal etikdir.

Bu çalışmanın amacı, Max Weber'in *Meslek Olarak Siyaset* adlı eserinden yola çıkarak, politikacıların siyaset mesleğine ilişkin davranış ve eylemlerinde hangi etik kaidelerden yola çıktığını açığa çıkarmaktır. Dolayısıyla bu çalışmada, Weber'in siyasi liderlik etiği konusundaki görüşlerinden hareketle etik ve siyaset arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğu üzerinde durulmaktadır. Daha sonra siyasete girenlerin nasıl hareket etmeleri gerektiğine ilişkin bilgilere yer verilmekte ve bu bağlamda etik ve siyaset ilişkisinin açıklanmasında önemli yer tutan ve Weberyen etik sınıflaması olan *inanç etiği* ve *sorumluluk etiği* kavram çifti üzerinde durulmaktadır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

2. Etik ve Siyaset

Davranışların şekillenmesini sağlayan davranış standartları olarak da ifade edilebilen (Karakoç, 2012: 91) etik kavramının tanımı konusunda bir görüş birliğinden söz edilememektedir. Nitekim, Türk halk dilinde etik ve ahlak aynı anlamda kullanılan iki kelime özelliği taşımaktadır (Ateş ve Oral, 2003: 57).

Ahlak, Yunan dilinde karakter anlamına gelmekte olan “ethos” kelimesine dayanmakta, Latince “mos” kelimesinden türemekte (Saylam, 2007: 19) ve Türkçe’de de Arapça dilinden türemiş bir kelime olup, “huy” anlamına gelen “hulk” kelimesinin çoğul biçimidir. Genel manada ahlak, toplum içerisinde şekillenmiş olan örf ve adetlerin, değer yargılarının, normların ve kuralların oluşturmuş olduğu bir sistemdir (Akyüz, 2009: 96). Bir başka tanımla ahlak, insanda yerleşmiş olan bir karakter yapısını ifade etmekte ve insanların kendi istedikleri biçimlerde hareket edebildikleri bir alandan oluşmaktadır (Özen, 2011: 68). Dolayısıyla bu anlamıyla ahlak, bir toplumsallaşma sürecinde kazanılmış olan bir bilgi demetinin içselleştirilmesinden ziyade, yaşanılarak edinilmiş bir realitedir (Yaran, 2010: 9-10). Etik ise insanlar arasında meydana gelen ilişkilerde ve davranışlarda, eylemin ne olduğu, bu eylemin hangi öğelerin bileşimiyle oluştuğu ve bu eylemin hangi tür belirleyicilerinin bulunduğu kapsamaktadır. Başka bir deyişle etik, felsefenin insanlar arasında meydana gelen eylemler ve ilişkilerde değer sorunlarıyla uğraşan ve bu sorunları inceleyen dalıdır (Sam, 2010: 9). Bu bağlamda, felsefesinin alt disiplini olarak ifade edilen etik, basit olarak ahlaki eylemin bilimi olarak da tanımlanabilmektedir. Etik, ahlaki açıdan insani davranış pratiklerini, mevcut durumdaki ahlaki ölçütler ve koşullar açısından değerlendirir (Kılavuz, 2002: 256; Mahmutoğlu, 2009: 229; Mahmutoğlu, 2011: 235).

Ahlak, davranışların toplumsal kurallar açısından bağlayıcılığı üzerinde dururken, etik, ahlakla ilgili olan insan davranışlarının neden böyle olduğu ve gerekçeleri üzerinde çıkarım ve değerlendirmeler yapmaktadır. Ahlak, birçok alanda görülen görevleri bildirmektedir, etik ise görevin kaynağı ve niteliği ile uğraşmaktadır. Ahlak, iyi işleri gösterirken etik, iyilin ne olduğu sorunsalı üzerinde durmaktadır. Biri uygulamalar üzerinde dururken, diğeri uygulamaların temelleri ve kaynaklarını araştırmayı görev edinmektedir (Usta, 2011: 41-42). Ahlak, toplumdan topluma, kültürden kültüre farklı nitelikler taşımaktadır ve değişken bir yapıya sahiptir. Buna karşın etik, evrensel özellikler gösteren bir niteliğe sahiptir (Mahmutoğlu, 2009: 228).

Cevizci (2008: 1), geniş bir biçimde etiği şu şekilde tanımlamaktadır:

“Etik, belirli bir ahlaklılık idesine sahip, belli bir yaşama idealini hayata geçirmek için mücadele eden bireyin yaşayışı açısından, ikinci olarak da, çağının gidişatını, üyesi olduğu toplumun yaşayışını ya eleştiren, hatta mahkum eden ve dolayısıyla, mevcut değerler silsilesi yerine alternatif değerler, yaşama kuralları veya ilkeler vazetmeye kalkışan ya da onu açık seçik olarak tanımlamayıp, içerimlerini gözler önüne sererek meşrulaştırmaya veya haklılandırmaya kalkışan filozofun tavrı bakımından ve nihayet ahlaklılığın dilini analiz eden, ahlaki kavram ve yargıların niteliğini tartışan, kısacası tıpkı olgusal dünyayı konu alan fizikçi gibi, kendisine değer dünyasını konu edinen teorik bir araştırma içine giren felsefecinin çalışması açısından, en azından şimdilik ve uzlaşım sal olarak, değeri konu alan, kapsamında insanın değer biçici deneyimi, kısaca hayata anlam katan her şey bulunan düşünüş tarzı, ahlaki ilkeler teorisi veya felsefe disiplini diye tanımlanabilir”.

Etik, belirli bir bütünlüğe sahip olan kişinin, kendisi gibi belirli bir bütünlüğe sahip olan insanlarla yaşamış olduğu değer sorunları ilişkisidir (Kuçuradi, 2011: 3). Etik, toplumsal yaşama ilişkin olarak insan ilişkilerinin bir yansıması, insan davranışlarının bir görüntüsüdür. İnsan davranışlarını biçimlendirmek, ahlaki davranışların eleştirel bir tahlilini yapmak, bu davranışları düzenlemek amacındadır (Sam, 2010: 11). Diğer yandan etiğin amacı, davranışların düzenlenmesine yardımcı olacak ilke ve kuralların oluşturulmasına ön ayak olmaktır. Etik, kişiye

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

toplum içerisinde diğer insanlarla iyi ilişkiler kurması noktasında ahlaki kararları nasıl düzenlemesi gerektiğini söylemektedir (Mahmutoglu, 2009: 242-243). Bir başka ifadeyle etiğin amacı, akılcı mutluluğu aramak ve onu yegane kılmak ve mükemmel bir toplum yaratılması için de çaba sarf etmektir. Etiğin konusu ise, insana ilişkin olan eylemler ve bu eylemlere bağlı olan tüm etkenlerdir. Etiğin konusunun içine eylemin sonuçları, eylemin gerçekleştirdiği koşullar, eylemin amacı ve eylemin doğruluğu ve yanlışlığı gibi hususlar girmektedir (Usta, 2010: 164-166; Usta, 2011: 42). Ayrıca etik, bir eylemin ahlaki olarak algılanmasını sağlayan niteliksel konularla ilgilenmektedir. Herhangi bir kişiye, ahlaki eylemin sistematik bilgiye dayalı yöntemsel boyutu, etik sayesinde kazandırılır. Ancak, etik, ahlaki eylemin yerine geçmez. Sadece, ahlaka dayalı eylemlerin bilgiye dayalı yapılmasını oluşturur (Pieper, 1999: 17-20). Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse (Pieper, 2009: 29; Mahmutoglu, 2009: 243); *etik ahlak üretmez. O, ahlak üzerine konuşur.*

Etik, toplumda geçerli olan genel davranış standartlarından başka, belli bir mesleğe ilişkin olarak bir işin, kurumun veya bir grubun standartlarıdır. Belli bir mesleğe girmiş olan kişiler, o mesleğe ait olan belirli etik standartları da üstlenmelidirler (Sam, 2010: 11). Nitekim, davranış standartları bağlamında, etik ve ahlak arasında bir ayrım konusunda Resnik'ten alıntı yapan Karakoç, durumu şu şekilde özetlemektedir (Karakoç, 2012: 92):

“Ahlâk, bir toplumun en genel standartlarını içerir. Bu standartlar, bireylerin meslekî veya kurumsal rollerinden bağımsız olarak, toplumun tümü için geçerlidir. Ahlâk standartları doğru ve yanlış, iyi ve kötü, erdemlilik ve erdemsizlik, âdil ve âdil olmayan arasında ayrım yapar. Pek çok yazar, ahlâkî görevlerin ve yükümlülüklerin diğer yükümlülüklerden daha üstün geldiğine inanmaktadır: Eğer yalan söylememek gibi ahlâkî bir görevim varsa, o halde işim yalan söylememi gerektirse bile yalan söylememeliyim. Ahlâk standartları, çoğu kişinin çocukluğunda öğrendiği kuralları içerir; örneğin, “yalan söyleme, aldatma, çalma, başkalarına zarar verme” gibi. Etik, genel davranış standartları değil, toplumdaki belirli bir mesleğin, işin, kurumun veya grubun standartlarıdır. “Etik” sözcüğü, bu anlamda kullanıldığı zaman, meslek etiği, tıp etiği, spor etiği, askerlik etiği, İslâm etiği gibi başka kelimeleri nitelemeye yaramaktadır. Meslek etiği, meslekleri veya görevleri olan insanlara uygulanan davranış standartlarıdır. Bir mesleğe giren kişi, etik yükümlülükleri üzerine alır, ancak bu kişinin tavırları belirli bir standarda uyduğunda gerçekleştirilecek değerli iş ve hizmetler için toplum ona güvenir. Etik yükümlülüklerini yerine getiremeyen profesyoneller, bu güveni kötüye kullanmış olmaktadır”.

İnsani bir eylem olan siyaset, özü gereği etik bir içeriğe sahip olabilir, ancak siyasal eylemler, kabullenilmiş olan yaygın değerlerle örtüşmeyebilir. Bu uyumsuzluk, siyasal eylemlerin içerisinde etik standart ve ilkeleri bulundurmadığı anlamını taşımamaktadır. Tam aksine, siyasal eylemlerin kendi içerisinde etik sistemi taşıdığı ortaya koyabilir (Bayram, 2013: 18). Nitekim, siyasal etik, siyasal bağlamda ele alındığı zaman, güç ilişkileriyle ilgili mekanizmaların meşru bir zemine kavuşmasında etkili olan yargılar bütünü ile devlet ve ülke yönetimine ilişkin yöneten ve yönetilen kesimlerin gerçekleştirmiş oldukları faaliyetler, bu faaliyetler neticesinde ortaya çıkan uygulamaların gerekli olduğu kurallar, ilkeler ve yöntemlerden hareketle “en arzu edilen iyi”ye ulaşmak için sürdürülen ve yapılagelen tartışma, eleştiri ve bu olanakların kuram haline getirilmesi sonucunda yeni fırsatların yaratılması faaliyetidir (Sam, 2010: 79). Bu bağlamda, siyasal manada toplumun bir üyesi olan insanla ilgili olan (MacIver, 1909: 79) siyasete özgü etik ilkeler, kurallar ve yöntemler dizisinden bahsedilebilir.

Siyasal ahlak ise, bir toplumdaki siyasal yapıların, kurumların, rollerin, düşüncelerin ve eylemlerin ahenk ve bir düzen içerisinde bulunmasını sağlayan normlar bütününden meydana gelmektedir (Akyüz, 2009: 98). Şenel (1993: 258)'e göre siyasal ahlak, “siyasal farklılaşmayla ilgili yapıların, kurumların, rollerin, düşüncelerin ve eylemlerin; toplumsal yaşamın olanaklı, uyumlu, olumlu, verimli sürmesini sağlayacağı normlarıdır”. Aktan (1993: 429)'a göre siyasal

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

ahlak, “toplumun yönetiminde var olması ve uyulması gerekli kuralları ve kurumları ifade eder”. Nitekim siyaset, insani bir uğraşı ile ahlaki görev ve tutumlarla kendisini sorumlu hisseden bireylerin bir faaliyetidir (Bayram, 2013: 17). Bu bağlamda, politikacılar dahil olmak üzere toplumun bütün bireylerinin, siyasi ahlakı oluşturan normlara göre davranmaları gerekmektedir. Nitekim, insanlar iyi olarak düşündükleri şeyleri korumak için çaba sarf ederler, kötü olduğunu düşündükleri şeylerden ise hoşlanmayıp, onu değiştirmek isteyeceklerinden siyaset uğraşısı, iyi-kötü ayrımı bağlamında kurulu yasa veya kuralların toplamını ifade edecek biçimde ahlakın bir parçası olarak düşünülebilir. Dolayısıyla siyaset, ahlaki bir uğraş da olabilmektedir (Tataroğlu, 2002: 79-80).

Siyaset, oldukça önemli olan çok sayıda sosyal ögeye hizmet eder (Potter, 2006: 74). Nitekim, gücünü demokratik ideallerden alan bir siyasetin öğelerini oluşturan kavramlar, ahlaktan soyutlanarak kavramsallaştırılmaz, uygulanamaz ve geliştirilemez (Alkan, 1993: 24; Sam, 2010: 97). Diğer yandan, siyasetin önemli uğraş alanlarından birini bölüşüm sorunu oluşturmaktadır. Siyaset, kimin, neyi, nerede, ne zaman, nasıl alacağı ile ilgili bir bölüşüm uğraşısıdır. Dolayısıyla siyaset, her şeyden önce çıkar çatışmaları ile uğraşını sürdürmektedir. Ancak, bölüşülecek değerlerin çok fazla kişi arasında sınırlı olması dolayısıyla bu değerlerin çok sağlam bir haklılık ölçütü doğrultusunda yapılması gerekir. Eğer, bölüşümdeki kararlara ilişkin olarak bir haksızlık şüphesi oluşursa toplumda süregelen siyasal yaşamda ciddi kaoslar meydana gelebilir. Siyasetin haklı veya adil olduğuna ilişkin bireylerde oluşan ahlaki değerler, siyasal ahlakın en önemli yönünü meydana getirir (Alkan, 1993: 24-25).

Siyaset ve ahlak arasındaki ilişkinin bir diğer boyutunu ise otorite ilişkileri oluşturmaktadır (Alkan, 1993: 25). Weber, devletin meşru şiddet kullanma tekeli elinde bulunduran bir saik olmasından dolayı, siyasetin ahlak sorununun diğer ahlak sorunlarından ayrılması gerektiğini savunmuştur (Karasoy, 2009: 502). Max Weber'e göre siyaset, *devletler arasında veya devletin içerisinde yer alan gruplar arasında iktidarı paylaşmak, iktidarın paylaşılması sürecinde etkili olmak için verilen mücadele* olarak tanımlanmaktadır (Akyüz, 2009: 95). Weber'e göre, modern devlet, *bölgesel esasla var olan zorlayıcı bir birlikteliktir ve sınırları içerisindeki gücün kullanımına ilişkin meşru denetimi tekelinde barındırmaktadır* (Giddens, 1999: 42; Weber, 2011a: 42, Weber, 2011b: 140). Dolayısıyla otoriteye dayalı zor kullanımın gerçekleşmesiyle birlikte toplum içerisindeki hiyerarşik düzenin ortaya çıkması neticesinde güçlü ve zayıf olanların haklarının ve pozisyonlarının haklılaştırılması gerekecektir. Bu haklılaştırma süreci, ahlaki boyutun dışında düşünülemez (Alkan, 1993: 25). Nitekim, ahlaksal açıdan insanların ve hayatların eşitsizliği düşünüldüğü zaman, bu durumda ahlak kuralları insandan ve yaşamdan taraf olmayacaktır. Bu sapma, bir kez meydana geldiği takdirde (en azından kuramsal bağlamda), tüm insanları tehdit edecek düzeye de gelebilecektir (Alkan, 1993: 108).

3. Max Weber'de Siyasal Liderlik Etiği

Tarihsel süreç içerisinde, dünyanın her yerinde gözlemlenen yönetimin maddi araçlarının yönetici kadrolardan alınmasıyla birlikte, *profesyonel politikacılar gurubu* ortaya çıkmıştır (Karasoy, 2009: 501). Nitekim, geçmiş dönemde modern devlet, devlet yönetimine ilişkin olarak memurları ve işçileri yönetim araçlarından uzaklaştırmıştır. Bu doğrultuda, modern devlet, *tarikatar ilkesi* çerçevesinde eskiden kendi hukuk kurallarını kendisine rehber alan tüm devlet memurlarını ortadan kaldırmıştır ve kendisini onların yerine koyacak girişimlerde bulunmuştur. Ama, tüm dünyada aynı biçimde başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiş olan bu yerine koyma girişimi, yeni bir *meslekten siyaset adamı* türünü yaratmıştır. Bu kişiler, ilk zamanlarda Prens'in hizmetinde çalışmışlardır. Ayrıca, bu kişiler, efendileri gibi işlerinde tutkulu kişiler olmamışlardır. Efendi olmaya da çalışmamışlardır. Siyasi mücadeleye bir Prens'in yanında saf tutmak için girmişlerdir. Gelişi güzel ve özensiz bir siyaset politikası güden bu kişiler, siyaseti ikincil bir etkinlik olarak görmüş ve dolayısıyla da Prens'in yaptığı işi yapamamışlardır. Bu doğrultuda

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

Prens'in, devlet yönetimi konusunda bütünüyle kendisine adanmış ve siyasal etkinlikleri kendisine başlıca uğraş alanı haline getirmiş olan bir *yardımcılar topluluğuna* ihtiyacı olmuştur (Weber, 2011: 34-38). Bu yardımcılar topluluğu da, "*profesyonel politikacılardan*" meydana gelmiştir.

Weber'e göre profesyonel politikacıların ortaya çıkışı, yönetimin maddi araçlarının yönetici kadrolardan alınması neticesinde gerçekleşmiştir. Profesyonel politikacılar, hem hükümdarın politikalarında belirleyici olarak geçimlerini devam ettirmişler, hem de yaşamlarına bir anlam kazandırma gayretine girmişlerdir. Profesyonel politikacıların öneminin vurgulanması için Weber, politikacıları iki gruba ayırmaktadır: *Meslek olarak siyaset yapanlar ve yan faaliyet olarak siyaset yapanlar*. Meslek olarak siyaset yapanlar, hem maddi hem de manevi yönlerden siyaseti, kendisi için hayati derecede önem taşıyan bir boyuta indirgemıştır. Yan faaliyet olarak siyaset yapanlar ise, siyaseti bir hobi kaynağı olarak benimsemişlerdir ve gerek gördüğü durumlarda siyasetin içerisine girmektedirler. Siyaseti bir hobi olarak gören politikacılar gurubu, Hükümdarlara karşı kendilerini bütün varlığıyla hizmet edecek düzeyde adamamışlardır. Bunun neticesinde siyaseti asıl uğraş alanı haline getiren profesyonel politikacılar kadrosunun yaratılmaya çalışıldığı söylenebilmektedir (Weber, 2011: 161; Karasoy, 2009: 500).

Weber, politikacıların etik yaklaşımları konusundaki düşüncelerine *Meslek Olarak Siyaset ve Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhunu* adlı eserlerinde değinmiştir (Öztürk, 2004: 19). Meslek Olarak Siyaset adlı eserinde Weber, kendisini meslek olarak siyasete adayacakların, bu uğraş için uymaları gereken etik prensipleri geliştirmesinin nedeni, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Almanya'da görülen sosyal, ideolojik fikir mücadeleleri ve buna bağlı olarak gelişen tartışmalardır. Dolayısıyla bu gelişmeler, Weber'i, politik sorumluluk konusunda düşünceler geliştirmeye yöneltmiştir (Yoldaş 2007: 200). *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhunu* adlı eserinde ise Weber, modern kapitalizmin ideolojik arka planında Protestan Ahlakı'nın olduğundan bahsetmektedir (Torun, 2002: 91). Weber'e göre, Protestan Ahlakı, Batı'lı olmayan toplumlarda izine rastlanmayan, yerinde durmayarak her zaman daha fazla üretmeye yönelik, yüksek kar artışı gibi bir davranışın ortaya çıkmasını sağlamıştır (Torun, 2002: 95). Nitekim, Weber'e göre insan doğal olarak çok fazla para kazanmaya alışık değildir, bu yüzden sadece alıştığı biçimde yaşamaya alışkındır. Çağdaş kapitalizm, insan emeğine ilişkin üretkenliği ve bu üretkenliğin yoğunluğunu artırarak, girişmiş olduğu her işte kapitalizm öncesi ekonomik emeğin bir direnişiyi karşılaşmıştır (Weber, 2009: 51). Anlaşıldığı üzere Weber, kapitalist öncesi emek ile kapitalizm sonrası emeğe ilişkin üretkenlik arasında bir ayırmda bulunarak, çağdaş kapitalizmin gelişimini Protestan Ahlakı'yla bağdaştırmaya çalışmıştır.

Weber'e göre, her şekilde oluşturulmuş bir sisteme uygulanabilecek bir ahlak sistemi yoktur. Siyaset, iktidar mücadelesine dayanmakta ve şiddet tekeli elinde bulundurmaktadır (Tataroğlu, 2002: 81). Weber (2011: 27-28)'e göre, siyasete giren her insan, iktidarı elde etmek ister, iktidarı ya kendi ülküsel ya da bencil amaçları için ya da iktidarı elde etmenin vermiş olduğu büyüklüğün uğruna ister. Diğer yandan, iktidar olmak isteyen kişi, sırf prestij için iktidar olma isteğinde de olabilmektedir (Yoldaş, 2007: 201). Siyaset mesleğinin, en temel özelliklerinden birisi, kişiye bir güçlülük duygusu vermesidir. Diğer insanları etkilemenin en önemli yollarından biri, iktidarı paylaşmak duygusu ve de tarihin bir sahnesinde gücü elinde bulunduranların arasında olmaktır (Weber, 2011: 94). Dolayısıyla Weber, siyaset mesleğinde iktidarın yegane bir amaç olduğunu ifade etmekte ve iktidar mücadelesinin de siyasetin temel mekanizmalarından biri olduğunu belirtmektedir (Karasoy, 2009: 501; Yoldaş, 2007: 204). Diğer yandan, iktidarı ele geçirme duygusuyla bencil tatmin sağlama ve iktidar olmak için iktidar olma gibi durumlar, siyaseti yozlaştırabilmektedir. Weber, bu durumları göz önüne alarak şöyle bir soru yöneltmektedir: *Bir politikacı hangi niteliklere sahipse elindeki iktidarın kendisine yüklediği sorumluluğun hakkını verebilir?* (Karasoy, 2009: 501). Bu soruyla beraber ahlak alanına giriş yapılmaktadır. *Tarihin dümenini elinde tutmasına izin verilecek olan kişi nasıl biri olmalıdır?*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

(Weber, 2011: 193). *Ahlak ile siyaset arasındaki ilişki nedir? Ahlak ile siyasi eylem arasındaki ilişkinin, ahlak ile herhangi bir başka eylem türü arasındaki ilişkiden farkı var mıdır?* (Weber, 2006: 14).

Weber'e göre, politikacı iktidarı elde etme sürecinde nesnel olmak zorundadır. Nitekim, nesnellikliğini yitirirse iktidar sarhoşluğuna düşebilir ve bu durumda da asıl uğraşı alanına hizmet etmekten uzaklaşır ve aşırı kibir, kendini beğenmişlik durumuna düşebilir. Ayrıca politikacı, yapmış olduğu uğraşların sonuçlarını önemsemez ve yalnızca itibar peşinde koşarsa amacını yitirebilir (Tataroğlu, 2002: 81). Nesnellikliğini yitiren politikacı, gerçek iktidarla uğraşmak yerine parlak iktidar altında saf tutmayı yeğleyebilir. Bu tür politikacıların davranışlarından onların iktidar için iktidarda buldukları sonucuna ulaşılır. Dolayısıyla onların temel bir amacı yoktur (Yoldaş, 2007: 204). Weber, sorumlu bir lider olarak politikacıların, kendilerini beğenmişlik duygusundan kurtulmaları gerektiğini belirtmektedir. Dolayısıyla Weber, politikacıların kendilerini beğenmiş olmalarının mesleklerine bir ihanet olduğunu savunmaktadır. Weber'e göre sorumlu lider, olay ve uğraşlara karşı disiplinli ve dikkatli olmalı ve yaptığı hareketlerin sonuçlarını tahmin edebilmeli, kamusal değerler ve ulusal gereksinimlere ilişkin geniş kapsamlı olarak siyasi amacı yansıtmalıdır (Öztürk, 2004: 22).

Weber (2011: 150)'e göre insan, siyaseti iki yoldan meslek edinebilir: *Ya siyaset için yaşar ya da siyaset sayesinde yaşar*. Diğer yandan Weber (2006: 38)'e göre, fikirselle düzeyde bu iki yol birlikte yürütülmektedir. Fikirselle düzeyin yanı sıra birçok durumda, somut bir biçimde de bu iki yolun bir arada gerçekleştiği gözlenmektedir. Siyaseti yaşam amacı haline getiren kişi, hem iktidarı elde etmenin vermiş olduğu doyuma ulaşır hem de bu doyum sonucunda ruhsal dinginliğini bulmak için bir ülküye dayanan kişisel benliğini geliştirir. Bu ülkü sayesinde yaşamını devam ettiren kişi, bu sayede yaşamına anlam katmaktadır. Siyaseti bir kazanç kaynağı olarak kişinin ise, siyasetin sırtından yaşıyor olduğu sonucuna varılabilmektedir.

Weber (2011: 193-194)'e göre politikacı için hırs, sorumluluk ve denge olmak üzere üç niteliğin bulunması gerekmektedir (Öztürk, 2004: 21; Yoldaş, 2007: 203; Karasoy, 2009: 501). Hırs ile ifade edilmek istenen bir uğraş uğruna sınırsız sarılmak ve kendisinin emrine girilen Tanrı'ya ya da şeytana bağlanmaktır. Bununla birlikte sadece hırs, bir uğraşın yerine getirilmesinde yeterli değildir. Hırsın yanı sıra, o uğraş için adanmışlık duygusu, o uğraşın sorumluluğunu üstüne almayı eyleme dönüştürme yeteneği ile insan politikacı olur. Ayrıca politikacı, meydana gelen olayları sakin olarak içsel bir biçimde özümleme yeteneğine dayalı psikolojik niteliğe sahip olmalıdır. Bu bağlamda da meydana gelen olaylara ve bu olayları gerçekleştiren insanlara karşı kendisine bir mesafe çizmelidir. Eğer politikacı, bu mesafeyi çizemezse büyük problemlerle baş başa kalabilmektedir. Buradaki asıl mesele, hırs ile sağduyulu bir denge ve oran duygusunun bir kişide nasıl bütünleşeceği. Her şeyden önce siyaset, ruha veya vücudun başka organlarına dayanmayan bir kafa işidir. Nitekim siyaset tutkusunu, eğer bir insan davranışı olarak nitelendirilecekse ancak ve ancak bir hırsdan doğabilir ve onunla gelişebilir. Kişinin ruhunu sağlam bir şekilde içselleştirebilmesi ancak olaylara karşı mesafeli olmasıyla sağlanabilmektedir. Dolayısıyla siyasal kişiliğin gücü ve düzeyi, hırs, sorumluluk ve denge özellikleri arasındaki uyuma bağlıdır (Weber, 2011: 194). Nitekim, Weber'e göre mesleğine tutkuyla sarılmış bir politikacıyı, diğer amatör politikacılardan ayıran özellikler de, tutku, sorumluluk duygusu ve dengenin bir arada bulunmasıdır (Yoldaş, 2007: 204).

4. Max Weber'de İnanç ve Sorumluluk Etiği

Günümüz siyasi dünyası için inanç etiği ile sorumluluk etiği arasındaki ilişkinin vazgeçilmez önemi giderek artmaktadır (Verstraeten, 1995: 180). Bu her iki etik türü arasındaki ilişkiyi en iyi şekilde yorumlayan düşünürlerden birisi de şüphesiz Max Weber'dir. *"Meslek Olarak Siyaset"* adlı konferansta Weber, bugün de önemini korumakta olan inanç etiği ve sorumluluk etiği arasında ayırım yapmıştır (FAZ, 2005). Weber'e göre etik standartlar ya inançlara ya da

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

sorumluluğa dayalı olabilir. İnanç ve sorumluluk etiği kavramları arasında yapılan ayırım, literatürde birbiriyle uyumsuz iki kavram olarak bilinmektedir. Fakat inanç etiği sorumluluktan yoksun denilemeyeceği gibi, sorumluluk etiği de inançlara karşı ilgisizdir denilemez (Enderle, 2008: 83). Her iki kavram da birbiriyle iç içe geçmiştir. İnanç kavramıyla kişinin kendi vicdani standartlarına göre oluşturduğu bireysel bilgi ve istekler anlaşılır. İnanç bu bağlamda bireysel bir olgudur ve ahlak kavramıyla tam olarak uyuşmamaktadır. İnanç ile ahlak arasındaki en önemli ayırım ise ahlakın kültürel bir miras olarak insanlara aktarılıyor olmasıdır. Buna karşın inanç, bireylere miras olarak geçmez, kişinin yaşamı boyunca devam ederek gelişen bir olgudur (Schöpf, 1997: 103-104).

Weber'e göre, ahlaki nedenlerle ortaya çıkan tüm davranışların, birbiriyle bağdaşmaz, zıt iki ilke olan inanç etiği ve sorumluluk etiği olmak üzere iki türü vardır (Weber, 2011: 201; Karasoy, 2009: 502). Ancak, buradan inanç etiğinin kesinlikle sorumsuzlukla özdeş olduğu ya da sorumluluk etiğinin ilkesiz oportünizmle özdeş olduğu anlamı çıkarılmamalıdır. Bu iki etik türünden kaynaklanan davranışlar arasında büyük farklar da bulunmaktadır (Weber, 2011: 201). İnanç etiğine göre, dinsel olarak ifade etmek gerekirse, "Hristiyan doğru hareket eder ve sonuçları Tanrı'ya bırakır". Sorumluluk etiğine göre ise, kişi, gerçekleştirmiş olduğu eylemlerin sonuçlarından sorumlu olmaktadır ve bu sonuçların hesabını verebilmelidir (Enderle, 2008: 83; Öztürk, 2004: 26; Tataroğlu, 2002: 81). Yani inanç etiğinde önemli olan davranışın saf güdüye dayanıyor olmasıdır. Burada davranışın saf güdüsü, davranışın sonucundan daha önemlidir. Weber'in inanç etiği bağlamındaki bu değerlendirmesi, günümüz siyaset arenasında Almanca bir kavram olan "*Gutmenschentums*" tabiri ile karşı düşüncede olan fikirlerin naif bir idealizme sahip olduğunu anlatmak amacıyla aşağılayıcı bir biçimde kullanılmaktadır. Buna karşın, Weber siyasetçilere davranışın güdüsünden ziyade sonucunun önemli olduğunu gösteren sorumluluk etiğini tavsiye etmektedir. Çünkü ona göre siyasetçinin başarısı veya başarısızlığı ne yaptığı ile ölçülmektedir (FAZ, 2005). Dolayısıyla Weber, sorumluluk konusundaki etik kaideler konusunda, eylemin sonuçları üzerine odaklanmaktadır (Sam, 2010: 47). Yani inanç etiği sonuçlarla ilgilenmez. Ancak sorumluluk etiğinde, insan kendi davranışının neden olacağı sonuçlardan sorumludur. Ayrıca Weber'e göre, inanç etiğiyle sorumluluk etiği arasındaki temel fark, sorumluluk etiğinin siyasi etik olmasıdır (Schmidt, 2002: 41; Yoldaş 2007: 206).

Weber (2011: 11)'e göre siyaseti kendisine meslek olarak seçmiş olan bir kişi, yapmış olduğu eylemlerin ve izlediği politikaların sonuçlarından hiçbir biçimde kaçamaz. Weber (2011: 106-108)'e göre, sadece inançla gerçekleşen bir eylemin sonuçlarının hoş karşılanmadığı zaman, bu inanca sahip olan kişi, sorumluluğunu somut olaya değil, dünyaya, insanların ahmaklığına ya da bunun böyle olmasını isteyen Tanrı'nın çizmiş olduğu kadere bağlar. İnanç ahlakına sahip kişi, dünyanın *ahlaksal akıl dışılığına* kendisini inandıramaz. Sorumluluk ahlakına sahip kişi ise, insanların ortaklaşa sahip oldukları zorlukları hesaba katacaktır. Dolayısıyla kişi, somut olayları da göz önünde tutacaktır.

Weber, statükocu olmayan, sorgulayan, olayların üzerine giden, deneyen ve yanılmaktan korkmayan, yapmış olduğu hatalardan ders çıkarmayı bilen ve sorumluluğunu asla reddetmeyen politikacıya, ahlaki bir meşruluk tanımıştır. Siyasi lider, yozlaşmış bir sistemle karşılaştığı zaman, statüko yandaşlarının yanında yer alarak kirli yöntemlere karşı, mutlak ahlakçıların kötü emellerine göz yummamalıdır. Weber'e göre, sürekli bir araştırma ve arayış içinde olmayan, yerinde sayan, hatalarından korkacağına inanan politikacı, siyasal manada yeteli bir ahlak yapısına sahip değildir. Üstelik bu tutumu, toplumun gelişmesinde de büyük bir engeldir (Tataroğlu, 2002: 82-83).

Sorumluluk etiğinde gerçekleştirilen eylem, ölçülebilen ve değerlendirilebilen sonuçları bağlamında incelenir. Bu inceleme de siyasi etik olarak kendini gösterir. İnanç etiği ise dini veya geleneksel rollere dayalı ideolojik hedefleri ele alır. Sorumluluk etiği yandaşları, ideolojik

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

hedeflerle uğraşmak yerine doğrudan toplumsal eylemlerin sonuçlarıyla ilgilenmektedir (Yoldaş, 2007: 206). Dolayısıyla sorumluluk etiği, meslek olarak siyasetin temel belirleyicisidir. Siyaset mesleği, derin ahlaki davranış ve kurallara ilişkin emirleri uygulamaya dayanmaz. Bunun dışında eylemin gün yüzüne çıkmış sonuçlarıyla ilgilenir ve onlar için sorumluluk taşır (Yoldaş, 2007: 210).

Weber (2006: 118)'e göre inanç etiği ve sorumluluk etiği birbirini tamamlayan bütünü parçalarıdır ve ikisi birlikte siyaset mesleğine girebilecek nitelikteki gerçek insanı oluşturabilmektedir. İnanç etiği ile sorumluluk etiğinin birleştirilmesi, politikacıya ideal ahlak anlayışını kazandıracaktır. Nitekim, politikacının, meslek olarak siyaseti seçmesi nedeniyle ahlaki ikilemlerle yüz yüze kalması da muhtemeldir (Tataroğlu, 2002: 83; Weber, 2006: 18). Weber (2011: 120)'e göre politikacı, kendi bakış açısından olayları değerlendirdiği zaman, dünyayı ortaya koymuş olduğu etkinlikler bağlamında değmeyecek kadar ahmak ve budalaca bulsa da yıkılmayacağına kendisini inandıran, bunlara ilave olarak yine de diyebilen kişi siyaseti meslek olarak seçebilir.

Politikacılar gerçekleştirdikleri davranışların sorumluluğunu üstlenmelidirler. Bu davranışların neticesi bazen başarılı sonuçlar meydana getirebileceği gibi bazen de beklenmedik başarısızlıklara da neden olabilir. Ancak sorumluluk etiği gereği politikacı her türlü davranışın sonucundan sorumlu olmalıdır. Siyasal davranışların sonuçları sorumluluk etiğinin geçerliliğini test eden en önemli kriterdir (BPB, 2003; Schmidt, 2002: 41-42). Burada belki de en önemli nokta, sorumlu davranışın politikacı tarafından hedef koyarken yerine getirilmiş olmasıdır. Politikacı koyduğu hedefi gerçekleştirirken, hedefe ulaşmada kullandığı araçlar ve metotlar ile baştan kabul ettiği temel etik değerlere aykırılık teşkil edecek durumlardan uzak durmalıdır. Çünkü temel değerlerden yoksun bir politikada, ahlaki keyfiliğin politikası söz konusu olur ve böyle bir durumda suça eğilimde de bir artış meydana gelir. Bu noktada politikacı hem kamuoyuna yani yurttaşlara karşı sorumluluk taşırken aynı zamanda kendi vicdanına karşı da bir sorumluluk taşımaktadır (Schmidt, 2002: 41-42). Yani sorumluluk etiği, siyasi ve ahlaki bir prensiptir denilebilir. Weber'e göre siyasal davranışın görevi inanç etiği ile sorumluluk etiği arasında bir denge kurmaktır (BPB, 2013).

Günümüz politikacılarının davranışlarına bakıldığında sorumluluk etiğini zedeleyen birçok olayla karşılaşmaktadır. Örneğin partisine yasal olmayan yollarla finansal bir kaynak sağlamış politikacılar için parlamentoda milletvekillerinin ortak bir çaba içine girerek onların herhangi bir yaptırımına karşılaşmalarının önlenmesi başlıca siyasi etiğe aykırılık teşkil eden bir örnektir. Demokratik ülkelerde, şeffaflık ve açıklık ilkeleri önemli kriterlerdir. Bundan dolayı, siyasi partilerin mali kaynaklarını açıklamaları demokrasinin bir gereğidir. Ayrıca politikacılar da parlamento dışı gelirlerini ve malvarlıklarını kamuoyuna duyurmalıdırlar (Schmidt, 2002: 42-43). İngiltere'de yasalar, adayların seçim için kullanabilecekleri para miktarını sınırlamaktadır ve bu para sınırının aşılması demek, seçimin iptali anlamına gelmektedir. Seçim için rüşvet verme, eğlence tertip etme gibi girişimler ise sıkı bir denetime tabi tutulmaktadır. Yani buradan anlaşılması gereken en önemli nokta, siyasi sistemin siyasetçileri dürüstlük kurallarına bağlı kalmalarını sağlamasıdır (Şaylan, 1981: 63). ABD'de Kongre üyelerinin herhangi bir şekilde dışarıdan hediye kabul etmesi yasaklanmıştır (Akyüz, 2009 :116). Bu sorunların yaşanmaması ve çözümü konusunda, Weber (2011: 41-42), şu düşüncelere sahiptir: Siyasi girişimle uğraşan kişiler, düzenli ve sürekli bir gelir kaynağına sahip olabilmelidir. Bu noktada iki olanak söz konusu edilebilir: Ya hiçbir maddi karşılık beklemeden siyaset icra edilir ki, bu durumda da siyasi etkinlik bağımsız olarak adlandırılan kişiler tarafından, yani kişisel manada önemli gelir kaynaklarına sahip kişilerce yürütülür. Ya da siyasi etkinliklere bağlı iktidar olanakları, önemli boyutlarda gelir düzeyi olmayan kişilerce yürütülür. İşte bu durumda da, siyasi etkinlikte bulunabilmek bir ödeneği gerektirir.

Turkish Studies

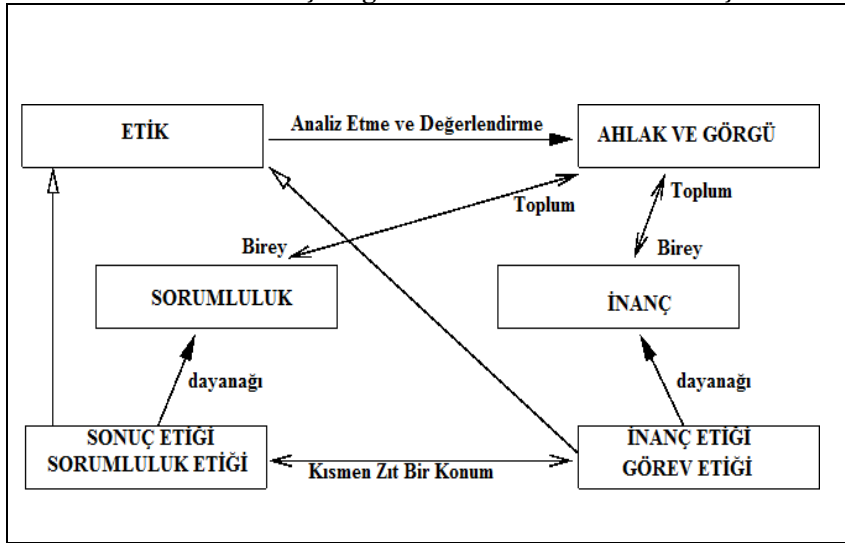
International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

Politikacılar açısından diğer bir önemli sorun ise oportünizmdir. Oportünizm, Weber'in sorumluluk etiğine karşı işlenmiş önemli bir suçtur. Bu duruma verilebilecek en iyi örnek, gençlerin oylarını alabilmek için politikacıların seçmen yaşını düşürmeleridir. Bunun dışında milletvekilleri kendi görüşlerine ters bir karar karşısında, parti çoğunluğuyla aynı fikirde olmayabilir ve kendi yargıları ile parti çoğunluğunun kararı arasında bocalayabilir. Aslında her milletvekili parlamentodaki davranışlarının hesabını kendi seçmen kitlesine karşı vermelidir. Parti içi demokrasi anlayışının olmadığı durumlarda bu tür güçlüklerle karşı karşıya kalınabilir (Schmidt, 2002: 42-46).

Genel olarak özetlemek gerekirse yukarıda açıklanan inanç etiği ve sorumluluk etiği kavram çiftine ilişkin karmaşık ilişkiler, Tablo 1 yardımıyla daha iyi anlaşılabilir.

Tablo 1: Sorumluluk ve İnanç Etiği Kavramları Arasındaki İlişki

Kaynak: Jähne, Klaus (2001). Ethik und Moral, Verantwortung, Verantwortungsethik.

Tablo 1’de de görüldüğü gibi, etik, inanç etiği ve sorumluluk etiği olarak ikiye ayrılmıştır. Nitekim, inanç etiğinin dayanağı inançlar olurken, sorumluluk etiğinin dayanağı ise sorumluluklar olmaktadır. Her iki etik türü de toplum ve birey arasındaki ilişkiler bağlamında ahlak ve görgüye dayanmaktadır. Doğal olarak inanç ve sorumluluk etiği genel anlamda etik kavramı ve ahlak ve görgü kuralları ile yakından ilişkilidir.

Sonuç olarak şu sorular sorulabilir: Doğru olan etik türü hangisidir? Kesin doğrulara sahip olan bir etik türü var mıdır? Bilim bugünkü etik problemlere örtülü cevaplar verilmesine razı olmamaktadır. Aksine davranışta bulunan kendi etik sorumluluğunun bilincinde hareket etmelidir. Böylece mümkün mertebe çatışma ortamından uzak durabilir (Jähne, 2001).

Kutsallık özel bir meslek ya da yaşam tarzı değildir, aynı zamanda Thomas Morus gibi aziz olanların da siyasette başarılı olabilecekleri gibi hususları Weber gözden kaçırmaktadır. Fakat Weber savunduğu düşünceler neticesinde bu eleştiriye karşı şöyle bir cevap verebilirdi: Thomas Morus önceleri başarılıydı fakat sonradan aziz olmuştur, eğer önce aziz olsaydı siyasetçi olma ya da siyasi sorumluluk bilincinde davranma noktasında başarılı olamazdı. Robert Spaemann, Weber’in inanç ve sorumluluk etiği ayrımını sosyo-psikolojik olarak belirli kişilik türlerinin ideal olarak karakterize edilmesinde oldukça yararlı görmektedir. Ancak ahlakın ya da etiğin insanlara öğretilmesi noktasında bu ayrımı oldukça elverişsiz bulmaktadır (Spaemann, 2013). Weber, her ne kadar siyasetçiler için sorumluluk etiğini önemsiyor olsa da, iyi bir siyasetçinin doğru bir davranış

sergileyebilmesi için, doğru bir inanca sahip olması da zorunlu bir şarttır (Leicht, 1999). Bu bağlamda her iki etik türünün özümsemiş olarak bir kişilikte birleşmesi, doğru karar verme noktasında oldukça faydalı bir çözümdür.

5. Sonuç

Max Weber, etik ve siyaset arasındaki ilişki üzerinde durarak, bir politikacının sahip olması gereken etik standartlar üzerinde durmuştur. Weber'e göre, bir politikacı, meslek olarak siyaseti seçmesinden dolayı etiğe dayalı olan bir takım nitelikleri ve özellikleri üzerinde toplamalıdır. Nitekim, politikacı hem politikayla uğraşması nedeniyle bundan ruhsal bir doyum sağlamalı hem de bu meslekten sağladığı kazançla geçimini yerine getirmelidir. Ancak, politikacı, politikayı asla sadece iktisadi gayelerle üstlenmemelidir. Weber'in deyimiyile, "*politikacı ya politika için yaşamalı ya da politikanın sırtından yaşamalıdır*". Diğer yandan politikacı, büyük bir görev bilinciyle seçmen kitlesine vermiş olduğu taahhütleri yerine getirmeli ve sonuçlarından sorumlu olmalıdır. Bu bağlamda sorumluluğunun bilincinde olan politikacı, siyasal açıdan etik davranıyor demektir. Aksini yerine getiren politikacının ise etik kaidelerin dışı çıktığı anlaşılmaktadır.

Max Weber'in 1919 yılında *Meslek Olarak Siyaset* adlı konferansta inanç etiği ile sorumluluk etiği arasında yapmış olduğu ayırım, günümüz siyasetinde halen etkisini koruyan bir ayırımdır. Weber inanç etiği ile sorumluluk etiğini birbirinin karşıtı olarak görmemiştir. Bu her iki etik türü, birbirinin tamamlayıcısı niteliğindedir. Politikacılar, inanç etiği ile sorumluluk etiği arasında iyi bir denge kurduklarında başarılı olabilirler. Ancak politikacılar açısından önemli olan etik türü, sorumluluk etiğidir. Nitekim, siyasal etiğe karşılık gelen sorumluluk etiğidir. Politikacılar, aldıkları kararların ne gibi sonuçlar doğurabileceğini önceden kestirebiliyor olmalıdır. Aynı zamanda da alınan kararların sonuçları her ne olursa olsun bu sonuçlardaki sorumluluğu politikacılar üstlenmelidir. Bu bağlamda, sorumluluk bilincine sahip politikacılar, günümüz ülkeleri için gerekli olduğu gibi günümüz dünya siyaseti için de vazgeçilmez bir durumdur.

Dünyada ve ulusal devletlerde atom bombası, gen teknolojisi, çevre sorunları vb. gibi alanlarda meydana gelen birçok teknolojik gelişme beraberinde çatışma ortamı da ortaya çıkarmaktadır. Bu sorunların üstesinden gelinebilmesinde Max Weber'in etik anlayışı önemli bir çözüm yolu olabilir. Dolayısıyla devlet ve dünya siyasetine yöne veren politikacıların, Weber'in kavramsallaştırmış olduğu ilkeleri içselleştirmeleri gerekmektedir. Nitekim bu çatışma alanları, sorumlu politikacıların sorumlu davranışlarıyla aşılabılır. Ancak buradaki en önemli sorunlardan biri, politikacıların siyasal davranışlarının sonuçlarını öngöremiyor olmalarıdır. Bundan dolayı öngörü kabiliyeti olmayan politikacıların yönetimindeki ülkeler, bu durumun tehlikeli sonuçlarıyla her zaman karşı karşıya kalabilirler. Bu bağlamda siyasetçiler inanç ve sorumluluk etiğinin ilkelerine uygun kararlar alırlarsa, daha başarılı sonuçlar elde edebilirler.

KAYNAKÇA

- AKTAN, Coşkun Can (1993), "*Siyasal Ahlak Sorunu ve Çözüm Önerileri*", Türker Alkan (ed.), *Siyasal Ahlak ve Siyasal Ahlaksızlık*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 429-433.
- AKYÜZ, Ünal (2009), "*Siyaset ve Ahlak*", *Yasama Dergisi*, 11, 93-129.
- ALKAN, Türker (1993), *Siyasal Ahlak ve Siyasal Ahlaksızlık*, Türker Alkan (ed.), Bilgi Yayınevi, İstanbul.
- ATEŞ, Hamza ve ORAL, Bülent (2003), "*Kamu Yönetiminde Etik: Kültürel Temeller ve Örgütsel Ruhçuluk Kuramı Ekseninde Bir Analiz*", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 55-71.

- BAYRAM, A. Kemal (2005), “*Modern Etik ve Siyaset*“, 2. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sakarya Üniversitesi İ.İ.B.F., 43-55.
- BAYRAM, A. Kemal (2013), “Modern Zamanlarda Etik ve Siyasal Değerler“, İnternet Adresi: www.dem.org.tr/dem_dergi/5/dem5mak3.pdf, Erişim Tarihi: 12.01.2013.
- BPB (2013), “Verantwortungsethik“, İnternet Adresi: <http://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/politiklexikon/18389/verantwortungsethik>, Erişim Tarihi: 10.02.2013.
- CEVİZCİ, Ahmet (2008), *Etiğe Giriş*, İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- ENDERLE, G. (2008), “*The Ethics of Conviction Versus the Ethics of Responsibility: A False Antithesis for Business Ethics*“, Journal of Human Values, 13(2), 83-94.
- GIDDENS, Anthony (1999), *Max Weber Düşüncesinde Siyaset ve Sosyoloji*, (Çev. Ahmet Çiğdem), Ankara: Vadi Yayınları.
- FAZ (Frankfurter Allgemeine Zeitung) (2005), “Max Weber für Einsteiger. Die fünf wichtigsten Thesen“, İnternet Adresi: <http://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/max-weber-fuer-einsteiger-die-fuenf-wichtigsten-thesen-1280555.html>, Erişim Tarihi: 30.03.2013.
- JAHNE, Klaus (2001), “Ethik und Moral, Verantwortung, Verantwortungsethik“, İnternet Adresi: <http://klaus.jaehne.de/papers/verantwortungsethik/>, Erişim Tarihi: 22.03.2013.
- KARAKOÇ, Yusuf (2012), “*Hukuk-Etik İlişkisi*“, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arşivi, Prof. Dr. Adnan Güriz Anısına, “Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar – V” Sempozyumu, Hayrettin Ökçesiz, Gülriz Uygur ve Saim Üye (haz.), İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 91-95.
- KARASOY, H. Alpay (2009), “*Max Weber’de Bilim, Bilim Adamı ve Siyasal Liderlik Konusu*“, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 12(18), 487-506.
- KILAVUZ, Raci (2002), “*Yönetimsel Etik ve Halkın Yönetimsel Etik Oluşumuna Etkileri*“, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26(2), 255-266.
- KUÇURADİ, Ioanna (2011), Etik, Ankara: Türk Felsefe Kurumu.
- LEİCHT, R. (1999), “Heilige brauchen keine Ethik“, İnternet Adresi: http://www.zeit.de/1999/19/199919.t_berg6_.xml, Erişim Tarihi: 01.04.2013.
- MACLVER, R. M. (1909), “*Ethics and Politics*“, International Journal of Ethics, 20(1), 72-86.
- MAHMUTOĞLU, Abdülkadir (2009), “*Etik ve Ahlak: Benzerlikler, Farklılıklar ve İlişkiler*“, Türk İdare Dergisi, 463-464, 225-249.
- MAHMUTOĞLU, Abdülkadir (2011), “*Yönetim, Çevre ve Etik Hakkında Bir Değerlendirme*“, Nagehan Talat Arslan (ed.), Kamu Yönetimi Üzerine İncelemeler, Bursa: Alfa Aktüel, 221-258.
- PIEPER, Anniemarie (2009), Etiğe Giriş, (çev. Veysel Atayman-Gönül Sezer), İstanbul :Ayrıntı Yayınları.
- POTTER, A. (2006), “*Political Ethics and Responsible Government*“, Denis Saint-Martin and Fred Thompson (ed.), Public Ethics and Governance: Standarts and Practices In Comparative Perspective, Research In Public Policy Analysis and Management, Amsterdam, 14, 71-91.
- SAM, Raci (2010), Siyasi Değer ve Siyasal Etik, Bursa: Ezgi Kitabevi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

- SAYLAM, Görkem (2007), “Kamu Yönetiminde Etik Çalışmalar ve Türkiye’deki Son Gelişmeler”, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- SCHÖPF, A. (1997), “*Gesinnung*”, Otfried Höffe (ed.), *Lexikon der Ethik*, Beck Verlag, München, 103–104.
- SCHMİDT, Helmut (2002), *Toplumda Ahlak Arayışı, Yeni Yüzyılın Eşiğinde Almanya*, (çev. Fatma Artunkal), İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları.
- SPAEMANN, R. (2013), “Wer hat wofür Verantwortung? Kritische Überlegungen zur Unterscheidung von Gesinnungsethik und Verantwortungsethik”, İnternet Adresi: <http://www.kath-info.de/verantwortungsethik.html>, Erişim Tarihi: 31.03.2013.
- ŞAYLAN, Gencay (1981), *Çağdaş Siyasal Sistemler*, Ankara: TODAİE.
- ŞENEL, Alaeddin (1993), “*Siyahsal Ahlak: Kapsamı-Açmazları-Tipolojisi*”, Türker Alkan (ed.), *Siyasal Ahlak ve Siyasal Ahlaksızlık*, İstanbul: Bilgi Yayınevi, 257-272.
- TATAROĞLU, Muhittin (2002), “*Kalkınma Sürecindeki Toplumlarda Politikacının Ahlaki Çıkması*”, *Amme İdaresi Dergisi*, 35(3), 75-89.
- TORUN, İshak (2002), “*Kapitalizmin Zorunlu Şartı “Protestan Ahlak”*”, *Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 89-98.
- ÖZEN, Yener (2011), “*Etik Mi? Ahlak Mi? Modernite Mi? Medeniyet Mi? (Değerler Eğitime Sosyal Psikolojik Bir Yaklaşım)*”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 63-87.
- ÖZTÜRK, Namık Kemal (2004), “*Machiavelli-Weber Perspektifinde Siyasal Liderlik Etiği*”, *Amme İdaresi Dergisi*, 32(2), 13-30.
- USTA, Aydın (2010), “*Kamu Görevlisinin Etik Amaç ve Ahlaki Yükümlülüğüne Yönelik Bir Değerlendirme*”, *Türk İdare Dergisi*, 468, 159-179.
- USTA, Aydın (2011), “*Kuramdan Uygulamaya Kamu Yönetiminde Etik ve Ahlak*”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 39-49.
- VERSTRAETEN, J. (1995), “*The Tension Between ‘Gesinnungsethik’ and ‘Verantwortungsethik’ : A Critical Interpretation of the Position of Max Weber in Politik als Beruf*”, *Ethical Perspectives*, 2(4), 180-187.
- WEBER, Max (2006), *Meslek Olarak Siyaset*, (çev. Afşar Timuçin ve Mehmet Sert), İstanbul: Çiviyazıları Yayınevi.
- WEBER, Max (2009), *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu*, (çev. Zeynep Gürata), Ankara: Ayraç Yayınları.
- WEBER, Max (2011a), *Sosyoloji Yazıları*, (çev. Taha Parla), İstanbul: Deniz Yayınları.
- WEBER, Max (2011b), *Bürokrasi ve Otorite*, (çev. H. Bahadır Akın), Ankara: Adres Yayınları.
- YARAN, Cafer Sadık (2010), *Ahlak ve Etik*, İstanbul: Rağbet Yayınları.
- YOLDAŞ, Yunus (2007), “*Max Weber’in (Siyasi) Sorumluluk Etiği Anlayışı*”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 12(2), 199-218.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/6 Spring 2013

